

כאיל תערוה

פנינים על פרשיות השבוע וענינא דיומא

מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

מספריו הק' ומכתבי תלמידים

גליון 47 מטות תשע"ד

מתורת הפרשה

כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים. (מטות ל"א, כ"ג)

קיי"ל דכלי סעודה או בישול טבילה, כדאיתא ביו"ד סי' ק"כ. ויש להסתפק במי שקנה טרמוס לשתיית תה וכדו' ובשבת הוצרך למים חמים לרחיצת התינוק, האם מותר לו להשתמש בטרמוס קודם טבילה לצורך התינוק. [שהרי אם היה קונה את הטרמוס רק עבור רחיצת התינוק ולא לשתייה, א"צ כלל טבילה, דאינו כלי סעודה או בישול]. ויסוד הנידון הוא, דאם היה משתמש בו לצורך סעודה כ' הרמ"א שם סעי' ח' לאסור אף בדרך עראי, משא"כ כאן שמשתמש באופן עראי לצורך רחיצת התינוק ולא לצורך הסעודה יש לדון אי שרי. והגר"נ קרליץ שליט"א אמר, שאף שדבר זה לא הוזכר בשו"ע, מ"מ נראה דאסור, והגראי"ל שטיינמן שליט"א אמר שמותר לפי שיסוד האיסור להשתמש בו הוי רק לצורכי הסעודה [וכן מדויק ברמב"ם פ"ז ממאכ"א ה"ג וז"ל הלוקח כלי תשמיש סעודה מן העכו"ם מכלי מתכות וכלי זכוכית מטבילין במי מקוה ואח"כ יהיו מותרים לאכול בהן ולשתות, עכ"ל, מדויק שרק אכילה ושתייה קודם טבילה אסור ולא שימושים אחרים]. אלא דלהשתמש בו בקביעות אסור, אע"פ שמשתמש בו לצורך רחיצת התינוק שאינו טעון טבילה, מ"מ יש לחוש שמא ישתמש בו נמי לצורך סעודה [כעין שמצינו ביו"ד סי' קכ"א ס"ה] [שיעורי שלמי תודה עניני קטן עמ' קל"ז, וע"ע מה שהבאנו בענין זה בגליון חנוכה]

הכוס לא טבולה

שח לנו בעל המעשה שליט"א: לפני כשלושים שנה, בעת שמסר רבנו שליט"א שיעור בישיבת גאון יעקב, ניכר על פניו חוורון עז, ואחד הבחורים הכין על דעת עצמו כוס תה והביא לרבנו. ורבנו היה שרוי כנראה באותו היום בתענית ולא רצה לגלות הדבר, ולכן התבונן בכוס, והפטיר 'הכוס לא טבולה' ולא שתה. אחרי השיעור פנינו למנהל המשק לשאול אותו מי הטביל את הכוס, ואמר שקנה את הכוס בחנות בבני ברק שמוכרים שם כלים טבולים. פנינו למוכר ושאלנו אותו האם הכלים טבולים, ואמר אני מוכר את הכוסות אחרי שהטבילתי אותם. חזרנו ושאלנו את מרן שליט"א שאלה סתמיות, האם מועיל הטבילה שהמוכר הטביל לפני המכירה ואמר שלא מועיל, ונמצא שע"פ ההלכה הכוסות היו לא טבולים, ויהי לפלא.

ויהי המלקוח יתר הבז אשר בזזו עם הצבא צאן שש מאות אלף ושבעים אלף וחמשת אלפים. (מטות ל"א, ל"ב)

סיפר רבנו בענין חושיהם המדויקים של גדולי ישראל, שר"צ רוטנברג הראה למרן החזו"א ז"ל גביע ושאל אותו אם יש בגביע הזה שיעור, ומרן ז"ל ענה לו: כן, יש שיעור מספיק בגביע. ואח"כ בדק ומצא שיש בגביע שיעור מדויק של רביעית שהוא 150 סמ"ק כפי שיעור חזו"א. ופעם אחרת אמר רבנו שמספרים על מהרי"ל דיסקין שבהסתכלות אחת ידע לספור כמה עלים יש בעץ וכדומה. ואמר רבנו לפ"ז גבי ספירת הביזה שבפרשת מטות, שספרו את כל המלקוח באדם ובבהמה, שאם משה בעצמו ספר א"כ ידע מיד בהסתכלות ראשונה ולא לקח הדבר הרבה זמן. (אעלה בתמר עמ' פ)

ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחוזתה אל תעבירו את הירדן. (מטות ל"ב, ה)

ואיתא במדרש (קהלת רבה ד, א) 'ר' יצחק פתר קרייא בשבט גד ושבט ראובן שבאו לארץ ישראל וראו כמה בית זרע יש בה, כמה בית נטע יש בה, אמרו טוב מלא כף נחת בארץ ישראל ממלא חפנים עמל בעבר הירדן, וחזרו ואמרו מה לא אנו גרמינן לן לא אמרין אנו (במדרש ל"ב) יותן את הארץ הזאת לעבדיך". וביפה תואר פירש, שמקום קטן בארץ הזאת טוב, לפי שיש בו נחת רוח לזריעה ונטיעה, יותר ממקום רחב בעבר הירדן שיש בו עמל למצוא מקום לזריעה. וחזרו ואמרו וכו' כלומר, מה שכתוב 'ורעות רוח', היינו מאמרים שחזרו ואמרו שאין לנו שום תרעומת על אחרים, כי אנו הוא שרצינו בעבר הירדן ואמרנו יותן וכו', עכ"ל.

וצ"ב מדוע לא ניסו לבא ולבקש שנית לקבל חלק בארץ ישראל, האם סברו שלא יועיל להם ולא תתקבל בקשתם. ושאלנו שאלה זו לפני מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א, וענה: התנאי שעשו עם משה רבינו קבע את המציאות - נחלתם נקבעה מעבר הירדן המזרחי. ועוד אמר: מי היו אלו שהתחרטו על בקשתם הראשונה, מסתבר שלא כל השבט, אלא רק אנשי המלחמה שעברו את הירדן וראו את ארץ ישראל, ואם היו מבקשים לחזור בהם מסתמא היו אחרים מבני השבט שהיו מתנגדים לבקשה שלהם, ולכן הם ידעו שאי אפשר לבטל את מה שנעשה. ושאלנו: לו יצוייר, שהיו באים כל השבט ליהושע בן נון ומבקשים לקבל חלק בעבר הירדן המערבי, האם היתה בקשתם מתקבלת? וענה יתכן שכן. (פי' הלל נפשי על מגילת קהלת עמ' קב). [ועיין רמב"ן בפסוק כ"ט ובקידושין ס"א ע"ב תוד"ה אי, ובאילת השחר שם בע"א ד"ה צריך באריכות ודו"ק].

ונכבשה הארץ לפני ה' ואחר תשבו והייתם נקיים מה' ומישראל וגו'. (מטות ל"ב, כ"ג)

סיפרו לפני רבנו אודות מרן הגרי"ח זוננפלד זצ"ל שהיה ממונה על קופת צדקה וחסד בירושלים, והיתה לו נכדה יתומה עניה ומרודה, ומיאן לתת לה מהקופה אפילו לא ממון מועט - כדי לקנות נדוניה לפני נישואיה. היא בכתה לפניו, והוא בירך אותה שבזכות זה, תזכה לבנים תלמידי חכמים, והברכה נשאה פרי לדורות. וביאר רבנו הנהגת הגרי"ח, כי גם אם יקח מהקופה של צדקה לנכדתו לירה אחת בלבד, יאמרו כי נטל מאה לירות, וממילא יש בכך משום והייתם נקיים מה' ומישראל.

והנה אותן ישיבות שרבנו מכהן בהם כראש ישיבה, הוא נוהר שלא לכתוב עבורן אפילו המלצה לנדיבים, כי הרי העולם חושבים שהוא מקבל משכורת מהישיבה, ואם כן יהיה נראה, שמבקש כסף עבור עצמו...

ורבנו העיד על עצמו כמה פעמים שמעולם לא ביקש כסף לא לעצמו ולא לאחרים. ואפילו לצרכי צדקה והחזקת תורה אינו פונה בבקשה אישית אלא כתב מכתב המלצה כללי. (מאחורי הפרגוד עמ' 39)

ענין בפרשה- נדרים

ציורף בחור צעיר להתרת נדרים

שח רבנו שליט"א: אשה אחת הגיעה למרן החזון איש ז"ל שיתיר לה איזה נדר, והיה שם במקום עוד תלמיד חכם א' ובחור צעיר, ולא רצה מרן ז"ל להצטרף יחד להתרת הנדר. והמתינו כמה זמן, עד שהגעתי ואז רצה מרן ז"ל שנצטרף יחד להתיר את הנדר. אלא שבינתיים כבר הלכה האשה ההיא וגם הת"ח ההוא הלך לדרכו [רבנו הביא מעשה זה בדבר התרת נדרים ע"י בחורים צעירים]. (אעלה בתמר)

כינופי להתרת נדרים

מעשה באחד שרצה להיות שליח להתיר נדרי אשתו, ובא לבית מדרש, והיו שם ג' במקום אחד, אבל כב' הגרא"ל שטינמן שליט"א אמר דאפשר **דבעינן מכנפין דוקא לדין**, וע"כ אמר שימתין עד ער"ה שאז בלא"ה יושבים להתיר נדרים וזה חשיב מכנפי. ושוב שמעתי מכב' הגר"נ קרליץ שליט"א, שא"צ מכנפין לדין דוקא, וכל שאינו מקבצם שפיר דמי. ולכאוי משמע כן בר"ן, שהחשש שמחמת הטירחא יוסיף בחרטונה, ומשמע שהיה צריך לטרוח לאוספם. ושו"ר באילת השחר נדרים ח, ב בדברי הגמ' אי מכנפין אין, דכ' יש לעיין אי אפי' אם ג' אנשים נמצאים ביחד במקום א' דלא צריך לטרוח למכנפניהו סג, או דאז לא ניכר דהם מכנפין כיון שאין דבר המחבר אותם, ורק אי מכנפי בתור ב"ד הוא דמהני, ומלשון הרמב"ם בפ"ו מהל' שבועות משמע דהעיקר שלא יקבצם (צבא הלוי נדרים עמ' ס"ט).

עדיפות להתרה או להפרה

אשה שנדרה נדר שבעלה יכול להפר לה את נדרה, או בת שנדרה נדר שאביה יכול להפר את נדרה, יש להסתפק מה עדיף, האם התרת חכם עדיף, שתלך אל חכם שיפר לה את נדרה, או הפרת הבעל או האב עדיף שהם יפירו את הנדר. והגר"א גניחובסקי זצ"ל נקט דאין עדיפות לזה מזה, ויבדלח"ט הגר"ח קנייבסקי שליט"א נקט בפשיטות דעדיף הפרת בעל, דהרי כל אשה על דעת בעלה נודרת וא"כ אין שום סיבה שתלך אצל חכם כשבעלה מפר לה את נדרה, עכ"ד. אמנם הגרא"ל שליט"א אמר, דהתרת חכם עדיף, דחכם עוקר הנדר מעיקרא ובעל מיגז גיז, והרי אמרו חז"ל במס' נדרים דף כ"ב כל הנודר כאילו בנה במה ונמצא דכאשר חכם עוקר הנדר הרי הוא עוקר את הבמה, משא"כ בעל דרק מיגז גיז ואינו עוקר את הנדר מעיקרא, עכ"ד. (נאות אפרים)

התרת נדרים על מנהג טוב

והנה יש שלא אכלו מיני אוכלין בפסח בשנים שהיו בהם חששות. ויל"ע אם כשירד החשש ורוצים לאכול צריכים לעשות התרת נדרים. ואומרים בשם החזו"א דהתרת נדרים שעושים בער"ה מועיל על מנהגים טובים שנהגו ג' פעמים ולא התנו שיהא בלי נדר. (אילת השחר בא. וע"ע באעלה בתמר עניני יו"ד, הלכות שונות אות מ"ז, משי"כ הגר"ח קנייבסקי שליט"א בהערותיו שם שכן הורה אביו זצ"ל. וע"ע באריכות במנחת שלמה סימן צ"א והליכות שלמה מועדים א' עמוד ו-ז משי"כ באריכות שכן הסכים גם מרן הגר"א קוטלר זצ"ל, ועוד עי"ש).

זהירות בנדרים

רבנו שליט"א זהיר מאוד לא לומר שיעשה דבר פלוני, אלא 'אולי' 'אפשר' וכדומה, כדי שלא יכשל בחשש נדר או שקר, ואם יש לו איזה ספק שמא אמר שיעשה, ממחר לעשותו. הוי עובדא בער"ה אלול תשע"א, בישיבת ארחות תורה, שמרן נכנס להיכל הישיבה עי"ף ותשוש אחרי נסיעה ממושכת, עד שהתבטא 'יש לי פטור של בא מן הדרך שפטור מן התפילה, ובוודאי שאני פטור גם מהשיחה שהיה ברצוני לומר, **ואומר בפעם אחרת**', והנה, לאחר תפילת מעריב לפתע ביקש כי הוא רוצה לומר כמה מילים, ונוהר מאוד להתחיל בדבריו, בדרשה קצרה ממש [לפי דלות כוחותיו], ומדוע? כדי שלא יכשל ח"ו, שהרי לפני מעריב איתקיל מילוליה לומר שיגיד בפעם אחרת, ושלא לא יקיים דברו, לכן מיהר והזדרז לומר כמה מילים, ועל כן מיהר עד שרצה להתחיל דבריו עוד לפני שהביאו לו הרמקול (מפי הרב איסר שוב שליט"א, מאחורי הפרגוד עמ' 240).

מוצא שפתיך תשמור

מספר הרה"ג ר' הלל קופרמן שליט"א: ומעשה באחד ממקורביו המתגורר בירושלים, שביקש ממרן שליט"א שיהיה סנדק בברית של נכדו לכשיוולד לו בעוד כמה חדשים. ומרן שליט"א אמר לו שהוא מסכים. וכשנולד הנכד בשעט"מ בא אותו מקורב לבשר למרן שליט"א על הולדת נכדו וביקש ממנו לקיים את הבטחתו ולהיות סנדק בברית, והיה הדבר קשה על מרן שליט"א להיטלטל אל מחוץ לעיר לצורך הברית, ושאל את המקורב האם הבטחתי שאבוא. וענה לו, לא, אך הראש ישיבה אמר שהוא מסכים לבוא, ואני ראיתי בזה מעין לשון הבטחה.

ומרן שליט"א התחבט אז הרבה האם יש לחוש בלשון זו לקבלת הדברים בנדר, עד אשר נכדו הרב דוד שפירא שליט"א הציע לו, שמאחר שכמה ישיבות ובתי מדרש ביקשו ממרן שליט"א לבוא למסור שיעורי תורה אצלם, ומרן שליט"א אמר להם שכשיזדמן לירושלים יעשה זאת, אולי זו ההזדמנות לעשות זאת ביום הברית. ואכן מרן שליט"א קיבל את ההצעה, ונסע לירושלים והשתתף בברית, ולאחר מכן עסק בהרצאת תורה בכמה מקומות. וכל הטירחה הגדולה הזו טרח מרן שליט"א משום החשש הרחוק שמא הלשון 'אני מסכים' מתפרש בלשון בני אדם במשמעות הבטחה. (שלהי הספר מגילת קהלת ע"פ הללי נפשי, וראה עוד שם באריכות בענין זה שהבטיח ר' הלל שליט"א לבתו שיוצא ספר לכבוד חתונה, ורצה להתיר את הנדר מחמת שחשש שזה לא יצא כראוי לפני החתונה, ורבנו שליט"א אמר לו שילך לחכם אחר שיתיר את נדרו, והיה נראה מדבריו שהוא חושש בזה לגדר של נדרי מצוה ש"התרתם חמורה")

הלכתא רבתא לשבתא

קבלת תוספת שבת לפני הזמן

הורה רבנו, אדם שחושש שישכח לקבל שבת בזמן, יתכן שיכול לומר מבעוד יום שתחול עליו שבת זמן מסויים לפני השקיעה, כמו שאפשר לידור לאחר זמן. שאם קבלת שבת היא מטעם נדר מועיל שמתנה עתה שתחול קבלת שבת לאחר זמן מסויים כמו שאפשר לידור לאחר זמן. אך אם קבלת שבת היא קבלת קדושת שבת, ואינה שייכת לנדר, יתכן שצריך לקבל קדושת שבת ממש ואי אפשר לקבל על לאחר זמן. מפי הגר"א דינר שליט"א

והוסיף רבנו שליט"א, דמ"מ מסתבר שקודם זמן פלג המנחה אי אפשר גם לקבל על לאחר זמן, לכל השיטות, כיון שעתה אינו יכול לקבל שבת. וכן שמעתי מהגר"ח קנייבסקי שליט"א. (כל נדרי עמ' תרמ"ג)

יומא דהילולא - הגאון הגדול רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל גאב"ד שארית ישראל נלב"ע כ' תמוז תשס"א

בתורת ארץ ישראל

ידידות נפלאה היתה בין הגר"ש זצ"ל למרן רבנו, שהתחילה כשלמדו יחד בכולל תורת ארץ ישראל בפ"ת, וכפי שסיפר רבנו שלמד בכולל בשנת תש"ו, ובקיץ תש"ו למד בחברותא עם הגר"ש זצ"ל מסכת ע"ז. וסיפר רבנו שהגר"ש היה לומד בריחא דאורייתא עצומה עם החברותא שלו הרב פלונצ'ק, וכמה פעמים היה נכנס שופט שהיה גר מול הכולל, כדי לבדוק האם אירעה קטטה בכולל (כ"ת).

בעמידה על המשמר

לאחר מכן, כשהגר"ש כיהן מרבני צא"י, היה נוסע פעמים רבות להתייעץ עם רבנו שליט"א בכפר סבא [וכשראה שבת רבנו שליט"א מיטלטלת באוטובוסים כל יום ללמוד בפ"ת, הציע שתגור בביתו בפ"ת משבת לשבת, וכך הוה, והתגוררה בביתו שנים ימים, והיתה חוזרת רק לשבת הביתה].

וביחד פעלו הגר"ש ויבדלח"א רבנו שליט"א בהרבה ענינים חשובים להעמדת הדת על תילה. ונציין כמה ענינים: בעת שלחם מרן הגר"ש כנגד 'היכל שלמה', הקימו הגר"ש ורבנו ועוד, ועד שילך לכל הרבנים לשכנע אותם שלא ללכת לחנוכת הבית, [ראה צילום המכתב בס' הרב מבריסק ח"ד עמ' 377]. וכן בשנת תשי"ט שהיו שרצו לעשות חזית דתית מאוחדת בבחירות לכנסת, ודעת הגר"ש לא היתה נוחה בזה, אירגנו הגר"ש ורבנו ועוד כינוס של כ-90 גדולי הת"ח והאברכים וגדולי בני ברק שבו מחו נמרצות כנגד היוזמה הזו [ראה צילום המכתב בס' הרב מבריסק ח"ד עמ' 532, שהגר"ש ורבנו והגר"ש שטינברג היו ראשי החותמים]. וכן סיפר הגאון רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א, שזכור לו בימי נעוריו לפני כיובל שנים שבאחד מימי חוה"מ סוכות הגיעו לבית אביו הגה"צ ר' בנימין מנדלסון זצ"ל גאב"ד קוממיות, הגר"ש זצ"ל והגאון ר' שרגא פייבל שטרנברג זצ"ל, ויבדלח"ט רבנו, לפעול בענין ציבורי חשוב שעמד על הפרק. [וכשסיפר ר' ישראל יצחק את זה לרבנו, אמר לו רבנו שהיו עוד כמה וכמה פעמים שפעלו ביחד עם אביו הגר"ב זצ"ל].

וכן העיד רבי משה לודמיר שליט"א על הרבה אסיפות שהיו בבני ברק על ביעור העיתונים הפסולים, שבהן היתה אחדות נפלאה ודאגו לעקור את הנגע הזה ועוד, **היו אסיפות בבית הקטן של ראש הישיבה הגר"ש זצ"ל שטיינמן שליט"א** בהשתתפות הגר"ש לנדא זצ"ל רב העיר הגר"ש קרליץ זצ"ל רבי בונם קורניק זצ"ל רבי דוד קליינפלץ זצ"ל שעסק בזה הרבה ולהבחיל"ט הרב נחום קרנביסר ואני בשליחות האדמו"ר מגור הב"י זצ"ל. (רשימות הרב ישראל באב"ד שליט"א בס' שלהבת בית ישראל אדר תשס"ז ע' מ"ו)

ממלא מקום החזון איש

שח הרה"צ ר' ישי מנדל שליט"א, שבהלוית מרן החזון איש הלך לצידו הגר"ש, והיה שפוף ושבור, ופתאום אמר לו הגר"ש: חבל שאנחנו לא חסידים, שאצלם נוהגים שכשהאדמו"ר נפטר, ממנים בהלויה מיד ממלא מקום, וכך היינו צריכים למנות עכשיו אחד שינחה במקום החזון איש. ושאלו ר' ישי את מי הייתם ממנים. וענה לו הגר"ש 'את ר' אהרן לייב מכפר סבא', [והיה אז רבנו פחות מגיל מ']. [וכע"ז נמצא ביומניו של אחד מתלמידי החזון איש שהיה עד לדברים אלו]. ואחר שנחלש מרן רבנו הגר"ש שך זצ"ל, קיבל הגר"ש את הנהגת רבנו בהתבטלות נפלאה עד מאוד, ומסר עצמו לזה באופן מופלא,

ענה על המקום

שח רבנו: סיפר הגר"ש חיים שאול קרליץ ז"ל, שפעם בשנת תש"ו שאל את מרן החזון איש ז"ל איזה שאלה, ומרן ז"ל ענה תשובה על השאלה מיד על המקום מסברא, ואח"כ התאונן מרן ז"ל על עצמו ואמר, הרעק"א לא היה פוסק בצורה כזאת, אלא היה מתיישב לכתוב תשובה ולברר את ההלכה, ולהביא ראיה, ורק אח"כ היה פוסק [א"ה], יש לציין למשי"כ מרן ז"ל באגרת להעיד על עצמו וז"ל, הלא ידעת כי הורגלתי בעיון ובעמלה של תורה, וכל שבלבי שעדיין לא יצאתי ידי חובתי אי אפשר לי לחקוק בספר מלים. ע"כ. האגרת נכתבה כתשובה לבן ישיבה אי שהתאונן על כך שמרן ז"ל התמהמה מלהשיבו תשובה בד"ת, ונדפסה בשלימות בקובץ ח"א אגרת ק"ל. [אעלה בתמר עמ' ס"ו]

מעלת האברכים

אמר רבנו בשם הגר"ש זצ"ל, שאברכים מקבלים מלגה קטנה, והם מתרגלים לחיות בצמצום, ולא חסר להם דבר. אמנם מי שאינו אברך ורוצה לחיות ביתר רחבות, כל הזמן הוא מרגיש שחסר לו ממה שרוצה (כ"ת)

דובר אמת

סיפר רבנו, שהגר"ש למד עם בני משפחה אחת, וכשבאו לשלם לו עבור זה, אמר לו הגר"ש, אם אתה נותן לי כסף על מה שלמדתי איתם, אני לא מסכים לקחת, אבל אם אתה נותן לי בגלל שאני אברך עני וצריך כסף, זה אני מוכן לקחת. והתפעל רבנו שליט"א, שבדרך כלל לאדם יותר נעים לקבל כסף עבור שמלמד, ולא בגלל שהוא עני, והגר"ש שהיה איש אמת, אמר את האמת... (כ"ת)

במותב תלאת

שח רבנו שמעולם לא רצה להזדקק לדון בדיני תורה, רק פעם אחת נטפל אליו ח"א ולא ויתר עד שישב רבינו לדון דינו, ביחד עם מרן הגר"ש ואזנר שליט"א ויבדלח"א הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל, והנידון היה שא' נתן לחבירו כסף להשקיע, והלה איבד את הכסף בהשקעה לא נכונה. ובתוך כדי הדיון העלה רבינו שנראה לו שיש כאן בעיה של רבית, ומיד שמו לב לדבר, וביטלו את התביעה. (פרי חיים רנ"ח, וכ"ת) [ומרן הגר"ש וואזנר שליט"א שדן איתו בבוררות הזו, העיד: אני לא הייתי מודע שקיים עדיין בדורנו "א חושן. משפט"דיקער איד" בצורה עמוקה ובהיקף גדול כל. ובפעם אחרת אמר: הרב שטיינמן מנסה להסתיר את ידיעותיו... אך אני בעצמי נוכחתי שהוא ממש מהיחידים].

ואמר רבנו שהרגיש באותו דין תורה שלבו נכמר על האדם שהפסיד את הכסף, ומיני אז לא לקח ע"ע יותר שום ד"ת. (כ"ת) [א"ה וסיפר ח"א שליט"א ששמע מפי הגר"ש אריה אברהם שליט"א, שמרן החזון איש הגה תכנית להקמת בית דין בבני ברק, והשמות שעלו על פיו לדיינים היו הגאון ר"מ דויטש זצ"ל ויבדלח"ט מרן הגר"ש וואזנר ומרן הגר"ש שליט"א].

דברי הספד - אנשי אמת אבדו

וכשנלב"ע מרן הגר"ש הורה רבנו לבני הישיבות **לבא להשתתף בהלויה: וכך ספד לפני מיטתו**

מורי ורבותי. כולם יודעים שאינני ראוי להספידו, הוא היה הרבה יותר גדול ממה שיכולנו להשיג, 'אנשי אמת נאספו סעו המה למנוחות עזבו אותנו לאנחות', היה מהאנשים היחידים אנשי האמת, ובכל הדורות היו מעט אנשי אמת, כל חייו היו חיים של מסירות לאמת, הוא לחם בשביל האמת, ועליו אפשר לומר אנשי אמת נאספו.

לא שייך לתאר את הבזיונות שהיה מוכן להקריב את עצמו ולהתבזות על ד"ת ולכל דבר שהיה משוכנע בו, וכל כולו היה מסור לכך. אנשים כאלו אין בכלל בדור שלנו, רק יחידים, יחידים, ולכן זו אבידה גדולה מאד. 'שר וגדול נפל בישראל'.

יומא דהילולא - הגאון הגדול רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל נלב"ע כ"ז תמוז תשל"ט

הגר"ש זצ"ל היה רגיל להתפלל בהיכל הישיבה קטנה, ואחרי התפילה היה כמעט מידי יום מאריך בשיחה בלימוד עם מרן רבנו שליט"א בריתחא דאורייתא נפלאה. באחד הפעמים אמר הגר"ש לרבנו, אולי נעזוב שנינו את הישיבות ונלך ללמוד ביחד בבית מדרש ולהתעלות בתורה בשאר סדרי הש"ס. וענה לו רבנו שאמנם נראה שיותר נתעלה כשלמד ביחד בלא ללמד את צעירי הצאן, אבל אם רואים שלאדם יש תפקיד והוא מצליח בו זה סימן משמים שזה תפקידו, ובוה מקיים רצון ה'.
ואמר פעם רבנו בתוך כדי שהאריך לתאר את חסדי ה' עמו, שזכה ללמוד בפונביז' לצעירים ושם התעלה בלימוד כשהיה מדבר בלימוד עם הגר"ש רוזובסקי זצ"ל, ועם ראשי הישיבה זצוק"ל ויבדלחט"א

הכנה לשיעור

כשהיה רבנו שליט"א בועידת מחנכים שע"י "תורה ומסורה" (בביקורו בארה"ב בשנת תשס"ו) נשאל: מלמד שחוזר בכל שנה על אותו החומר ושולט בו מצויין, האם בכל זאת צריך להשקיע זמן בהכנת השיעור, או יכול לנצל את הזמן ללימודים אחרים.
והשיב רבנו: החומר צריך להיות אצלו כל כך ברור, ולא מספיק מה שהוא למד את החומר הרבה פעמים, אלא הוא צריך לעבור על החומר עוד פעם, ולחפש האיד להעביר את זה בהבנה לילד. כי אם הוא מעביר את החומר סתם, בהעברה, והילד לא מבין, אין משמעות, והילד לא מקשיב, וממילא מפטטים זה עם זה. ובזמן שהרבי מכין את החומר טוב, הילד מרוצה ונהנה, ואז הכל בסדר, ואין למלמד להסתכל על זה שהוא כבר למד את החומר חמשים פעמים. רבי שמואל רוזובסקי, היה גאון עצום וראש ישיבה נפלא. פעם אמר לי שגם הוא צריך כל פעם לחזור ולעיין ברשב"א, עוד פעם את הרמב"ם, ועוד פעם את הרש"י, אפילו שכבר למד כל כך הרבה פעמים את זה, בכל זאת הוא צריך את הפעם הנוספת. כך זה יוצא יותר טוב, כך הוא מרגיש את עצמו טרי כשנכנס לענין, ובלי זה, אפילו שהוא יודע את זה ולמד את זה כ"כ הרבה פעמים, זה לא מספיק. את זאת אמר לי רבי שמואל!
וככה צריך להיות כל מלמד. עליו לעבור על החומר עוד פעם, ולהתכונן האיד להוציא את זה, האיד להסביר את זה לתלמיד, ואז תהיה תועלת, ואחרת, אם הוא עושה את זה כדי לצאת ידי חובה, זה לא שווה כלום.

מעלתו של ר' שמואל

מגיד שיעור באחת הישיבות הגדולות התייעץ עם רבנו אם לעזוב את תפקידו, על מנת לערוך עלי ספר את שיעוריו של אחד מגדולי ראשי הישיבות, שעל ידי כך יזכה להרבצת תורה במידה גדולה ורחבה יותר. אמנם רבנו הורה לו להשאר בתפקידו כמגיד שיעור, ונימוקו היה: "הנה רבי שמעון כתב את ספרו הגדול 'שערי יושר', אבל לאין ערוך הוא, מה שהעמיד תלמיד אחד כרבי שמואל שהעמיד עשרות ראשי ישיבות...".

על התופעה המופלאה של הגר"ש בדור האחרון בהעמדת תלמידים רבים, התבטא רבנו: "עוד לא היה ראש ישיבה בדורות האחרונים דוגמת רבי שמואל, שהעמיד כל כך הרבה תלמידים, המלמדים בדרך שלי". והוסיף, כי יש לרבי שמואל תלמידים רבים, אך אחד לא דומה לשני, כי לרבי שמואל היה כל כך הרבה מעלות שכל אחד תפס נקודה אחרת.

ופעם רבנו התבטא שהרבה מן התורה שיש היום בישיבות זה מרבי שמואל...
עוד התבטא רבנו בשעתו כשהגיע לכולל, כי מהפה של הלמדנים בכולל פונביז' שומעים את רבי שמואל... כולם לומדים שם על דרך של רבי שמואל, ניגשים לסוגיא בדרך הסלולה של רבי שמואל...
לאחר פטירת רבי גדליה נדל, התבטא רבנו בפני אחד ממקורביו, כי הכיר בדור שני בעלי כשרונות, רבי שמואל ורבי גדליה. (מרשימות אחד מבני המשפחה)

רק עד דף פ'!

שח רבנו: שמעתי שכאשר רבי שמואל רוזובסקי למד יבמות, הוא הגיע עד דף פ'. כך שמעתי. וכששמע מזה מרן הרב מפונביז' אמר: אוי וי, למה הוא הגיע רק עד דף פ'! הרב רצה שישפיקו עד סוף המסכתא!

עם מרן החזון איש

אמר רבנו, שבכניסת שבת לפני מעריב, זה היה זמן מיוחד לדבר עם מרן החזון איש ז"ל בלימוד. ובשבתות שהג"ר שמואל רוזובסקי היה מגיע אליו הוא היה תופס אצלו את כל הזמן. ר' שמואל ניצל את מרן ז"ל עד הסוף, במאה אחוז. (אעלה בתנור עמי ע"ו)
וכן כשהיה הגר"ש בירושלים אצל חמיו הגאון הגדול רצ"פ פרנק זצ"ל, היה בא לשוחח עם מרן הגר"ש כך שזכה לנצל אותם עד הסוף.

ס"ת פסול

סיפר רבנו, שלפני שנים נפל בשמחת תורה בישיבת פונביז' לצעירים ס"ת פסול, ודן הגאון ר' שמואל רוזובסקי זצ"ל לומר דאין דינו כס"ת כשר אלא חשיב כחומש, ואי"צ להתענות.

אמנם רבנו באילת השחר זבחים (ס"ב,א) אהא דאמרו שם דסתמו את המזבח שנפגם בבול של מלח, כ' ממה שסתמוהו לכבודו שלא יראה פגום אע"פ שפסול היה, חזינן דיש דין לכבד מזבח פסול ג"כ. ויש ללמוד מכאן דס"ת פסול דינו כס"ת שלם לגבי חיוב הנהגת כבוד. (פרי חיים 2) [וראה בהליכות שלמה תפלה עמוד קנ"ח שצריך לעמוד לפני ספר תורה פסול ושכ"מ בנודע ביהודה חי"ד סי' ע"א, ובערוך השולחן יו"ד רפ"ב סי"ד משמע כד' הגר"ש].

כבר הקשה כן הגר"ש

כתב רבנו באילת השחר ב"ק ו' ע"ב: מה לבור שכן שלא ברשות, והיינו דפותקין הוא ברשות. צ"ע דהא ברשות ושלא ברשות אינו מן התורה, דאיסור לקלקל רה"ר אינו דאורייתא, ומה נפק"מ מה"ת בפותקין ברשות מבורות ברה"ר דאינו ברשות. וכמדומה לי שכבר הקשה זה הגר"ש רוזובסקי זצ"ל. עכ"ד.

ושאל תלמיד אחד את רבנו לשם מה ציין שגם הגר"ש שאל כן, הרי גם רבנו חשב על קושיה הזו, והגר"ש הוא בן גילו, ומה צריך לציין שגם הוא הקשה כן.

ואמר רבנו: דבר ראשון הגר"ש היה קצת יותר מבוגר ממני, וע"כ ראוי להזכיר ששואל ד"ז, וגם, שהנה טבע האדם ששומע קושיא מחבירו, ואחרי שנים שמגיע לסוגיא שואל את השאלה מעצמו, ושוכח ששמע מחבירו. וא"כ אני באמת התקשיתי בזה, אך אני חושש שמא שמעתי מאחרים שאלה זו ושכחתי, וע"כ במקום שאני יכול לציין שגם הגר"ש שאל את זה, שיתכן ששמעתי את השאלה ממנו, ציינתי. (מפי בעל המעשה שליט"א)

*ראה עוד בגליון פרשת וארא שאמר רבנו על הגר"ש שהיה מהיחידים שהבינו את השיחות של הגרא"א דסדר זצ"ל.
ובגליון פרשת משפטים מה שסיפר רבנו בשם הגר"ש בשם זקנו על הגר"ש.

להערות הארות הוספות מנויים ורעיונות ניתן לפנות ל
תלמוות הנצחות והפצה ניתן לפנות ל 0527680034 בשעות בין הסדרים

keailtarog@gmail.com